

Swami Dayananda

# De essentie van de Bhagavad Gita

Viveki

# Inhoud

|                                           |           |
|-------------------------------------------|-----------|
| <b>Voorwoord</b>                          | <b>9</b>  |
| <b>Dankbetuiging</b>                      | <b>11</b> |
| <b>1. Het probleem van de mens</b>        | <b>12</b> |
| Het fundamentele probleem                 | 12        |
| Het verlangen om anders te zijn           | 14        |
| Twee activiteiten                         | 15        |
| Het doel van het leven                    | 17        |
| De oplossing in de Gītā                   | 17        |
| <b>2. Het verdriet van Arjuna</b>         | <b>19</b> |
| De achtergrond van de Gītā                | 19        |
| De openingsscène                          | 21        |
| Arjuna's conflict                         | 24        |
| <b>3. De zoektocht naar een oplossing</b> | <b>27</b> |
| Heer Kṛṣṇa's advies                       | 27        |
| Arjuna's ontdekking van het probleem      | 30        |
| <b>4. De drie beperkingen</b>             | <b>36</b> |
| Geen reden voor verdriet                  | 36        |
| De beperkingen van een mens               | 37        |
| Irreële problemen                         | 38        |
| Ongeldige zoektocht                       | 39        |
| De relatieve ik                           | 41        |
| De basis-ik                               | 43        |
| <b>5. Wie ben ik?</b>                     | <b>45</b> |
| Waarom je onwetend bent over jezelf       | 45        |
| Ben je het lichaam?                       | 46        |
| Ben je de zintuigen?                      | 47        |
| Ben je de geest?                          | 47        |
| Ben je het intellect?                     | 48        |
| Ben je onwetendheid?                      | 48        |
| Je bent bewustzijn                        | 49        |
| Bewustzijn is onbegrensd                  | 50        |
| <b>6. Je bent geluk</b>                   | <b>53</b> |
| Je wordt niet werkelijk beperkt           | 53        |
| De natuur van bewustzijn                  | 54        |

|                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------|------------|
| Het verdrijven van het idee van beperking                     | 55         |
| Een nieuw probleem                                            | 56         |
| De toestand van de mens                                       | 56         |
| Is geluk een object?                                          | 57         |
| Zit geluk binnen in mij?                                      | 57         |
| Jij bent geluk                                                | 57         |
| Diepe slaap, een staat van geluk                              | 58         |
| Geluk is de afwezigheid van wensen                            | 59         |
| <b>7. Karmayoga</b>                                           | <b>63</b>  |
| Arjuna's verwarring                                           | 63         |
| Het probleem van voorkeur en afkeer                           | 66         |
| Voorkeur en afkeer: een obstakel voor kennis                  | 67         |
| Stoppen met handelen is niet mogelijk                         | 70         |
| Karmayoga: een houding tegenover handelingen                  | 71         |
| Prasāda-buddhi: dankbare aanvaarding                          | 73         |
| Īśvara-ārpaṇa-buddhi: het opdragen van handelingen aan Īśvara | 75         |
| Het effect van karmayoga                                      | 77         |
| <b>8. Kennis en vrijheid van handelen</b>                     | <b>79</b>  |
| Kennis is een wonder                                          | 79         |
| Het verhaal van de vermiste tiende man                        | 80         |
| De noodzaak voor een leraar                                   | 82         |
| Wie was de eerste guru?                                       | 82         |
| Verering van zelfkennis                                       | 83         |
| Handelen en niet-handelen                                     | 85         |
| Je bent niet-handelend bewustzijn                             | 86         |
| Een voorbeeld van niet-handelen                               | 88         |
| <b>9. Verzaking</b>                                           | <b>90</b>  |
| Plicht, verzaking en sannyāsa                                 | 92         |
| Verering van kennis en Arjuna's twijfel                       | 93         |
| Verzaking en handelen: hun functies                           | 95         |
| Nyāsa en sannyāsa                                             | 96         |
| <b>10. Meditatie</b>                                          | <b>100</b> |
| Ervaring is geen kennis                                       | 101        |
| Wat is kennis?                                                | 103        |
| Zelfveroordeling is een probleem                              | 104        |
| Het probleem van gewoonte                                     | 105        |
| De noodzaak voor meditatie                                    | 106        |
| <b>11. Wie is God?</b>                                        | <b>110</b> |

|                                               |            |
|-----------------------------------------------|------------|
| De vormen van beperking                       | 110        |
| Wie heeft de wereld gecreëerd?                | 111        |
| De oorzaak van de objectieve wereld           | 112        |
| Geloof of kennis                              | 113        |
| De materiële oorzaak                          | 114        |
| Welke vorm heeft Īśvara?                      | 117        |
| De golf en de oceaan                          | 117        |
| <b>12. Het zelf is brahman</b>                | <b>119</b> |
| God verschilt niet van mij                    | 119        |
| Wanneer ben je een devoot?                    | 120        |
| Drie typen devoten                            | 121        |
| Het vierde type devoot                        | 122        |
| Wat is brahman?                               | 123        |
| Verschillen zijn slechts schijnbaar           | 125        |
| Dood en geboorte: saṁsāra-cakra               | 126        |
| Saṁsāra beëindigen door middel van kennis     | 127        |
| <b>13. Koning onder de geheimen</b>           | <b>129</b> |
| Koning onder de takken van kennis             | 129        |
| Ken Īśvara                                    | 131        |
| Werkelijk en schijnbaar: het grote geheim     | 132        |
| Jij bent volmaakt                             | 134        |
| De zorgen van de mensheid                     | 136        |
| <b>14. De glories van Īśvara</b>              | <b>139</b> |
| Een tevreden geest                            | 139        |
| Gevoelige geest                               | 140        |
| Hoe je je houding kunt veranderen             | 141        |
| Wat bezit je in het leven?                    | 141        |
| De glories van de maker                       | 143        |
| Van wie is jouw lichaam?                      | 144        |
| De kosmische persoon                          | 145        |
| <b>15. Devotie</b>                            | <b>147</b> |
| Het individu en het geheel                    | 147        |
| Wat is devotie?                               | 149        |
| Het relatieve en het fundamentele             | 151        |
| Invocatie en verering                         | 153        |
| Devotie is een houding                        | 154        |
| Yoga is het middel voor kennis                | 155        |
| <b>16. Het veld en de kenner van het veld</b> | <b>158</b> |

|                                                       |            |
|-------------------------------------------------------|------------|
| De kṣetra                                             | 158        |
| De kṣetrajña                                          | 159        |
| Kṣetrajña is jñeyam en puruṣa                         | 160        |
| Jñānam: waarden voor het leven                        | 163        |
| <b>17. De drie kwaliteiten</b>                        | <b>169</b> |
| <b>18. De boom van saṁsāra</b>                        | <b>173</b> |
| Het kappen van de boom                                | 175        |
| Het einddoel dat nooit eindigt                        | 177        |
| Het onbegrensde kan niet begrensd zijn                | 179        |
| <b>19. De goddelijke en de demonische natuur</b>      | <b>184</b> |
| Programmering, waarden en deugden                     | 184        |
| Waarden verwerken                                     | 186        |
| Waarden voor bevrijding                               | 189        |
| <b>20. De drievoudige śraddhā</b>                     | <b>190</b> |
| <b>21. Het resultaat van het onderwijs</b>            | <b>193</b> |
| Tyāga: afstand doen van het resultaat van handelingen | 193        |
| Sannyāsa: afstand doen van handelen                   | 193        |
| De voorkeur blijft bestaan                            | 194        |
| De wereld is geen valstrik                            | 196        |
| Verdriet wordt opgebouwd                              | 196        |
| Het voorstel van de Heer                              | 198        |
| Het onderwijs resumerend                              | 198        |
| Arjuna's antwoord                                     | 201        |
| Slot                                                  | 202        |
| <b>Uitspraak Sanskriet</b>                            | <b>204</b> |
| <b>Woordenlijst</b>                                   | <b>205</b> |
| <b>Over Swami Dayananda</b>                           | <b>210</b> |

## Voorwoord

De Bhagavad Gītā, letterlijk ‘het Lied van de Heer’, is een onderdeel uit het beroemde, klassieke epos de Mahābhārata. In de Bhagavad Gītā lezen we de dialoog tussen de hindoegod Kṛṣṇa en de meesterlijke boogschutter Arjuna. Een oorlog tussen twee aan elkaar verwante families staat op het punt uit te breken. Arjuna staat midden op het slagveld opgesteld, klaar om te strijden. Maar als hij aan beide kanten zijn familieleden, leraren en vrienden ziet staan, wordt hij overstelpt door verdriet en een gevoel van machteloosheid. Hij weet niet meer wat hij moet doen: vechten of de strijd opgeven. Dan vraagt hij Heer Kṛṣṇa om raad.

Arjuna’s situatie is uitzonderlijk, maar zijn probleem is ontstaan uit het gevoel van gebrek dat ieder mens heeft. Elk probleem is het gevolg van het fundamentele, menselijke probleem van het ontoereikende, gebrekkige zelf. Heer Kṛṣṇa onthult in de Bhagavad Gītā dat ieder mens, zelfs elk levend wezen, een compleet, toereikend zelf is. Het gevoel van gebrek komt voort uit de onwetendheid over de werkelijke natuur van het zelf. Alleen de kennis van het zelf zal het gevoel van gebrek uitbannen. Wanneer je ontdekt dat je een vol en compleet wezen bent, verdwijnen al je conflicten en verdriet. Geluk wordt natuurlijk, ongedwongen. Je wordt een spontaan mens en het leven wordt een spel. Deze kennis wordt *brahmavidyā*<sup>1</sup> genoemd en is het primaire onderwijs van de Bhagavad Gītā.

Het secundaire onderwijs van de Bhagavad Gītā is *yogaśāstra*. Om de waarheid van het zelf te kunnen erkennen, heb je een contemplatieve, kalme geest nodig. Daarom onderwijst de Gītā *karmayoga*, waarbij je een specifieke houding ontwikkelt ten opzichte

---

<sup>1</sup> Zie voor een woordenlijst pagina 205.

van handelingen en hun resultaten. Deze *yoga*-houding bevrijdt je van de greep van voorkeur en afkeer en leidt tot een kalme, lerende geest. *Brahmavidyā* en *yogaśāstra* vormen samen het volledige onderwijs van de Gītā.

De kracht van Heer Kṛṣṇa's onderwijs wordt zichtbaar als Arjuna tot slot zegt: "Mijn verwarring is verdwenen. Ik heb de kennis dat ik vol en compleet ben verkregen. Ik voel geen aarzeling meer om te doen wat er gedaan moet worden." Dit kan iedereen zeggen die het onderwijs van de Bhagavad Gītā heeft begrepen.

## Dankbetuiging

De Bhagavad Gītā wordt beschouwd als de essentie van de Upaniṣads. Deze essentie zelf is in aangename en diepgaande verzen ontvouwd, verdeeld over achttien hoofdstukken. In een serie van negentien lezingen heb ik deze achttien hoofdstukken aan een beginnend publiek onderwezen. Dit boek bevat de bewerkte transcripten van deze lezingen. Het ontvouwt naast gezonde denkwijzen en waarden, alles over de spirituele zoektocht.

Ik ben erg blij dat dit boek nu in het Nederlands verkrijgbaar is. Het is door Rommert en Manon van Dijk met veel liefde en respect voor het onderwijs vertaald. Ik ben ervan overtuigd dat het boek een warm onthaal zal krijgen van al diegenen die de essentie van deze prachtige, spirituele tekst, de Bhagavad Gītā, in hun eigen taal willen lezen.

Ik bedank zowel de vertalers als de uitgever voor deze waardevolle bijdrage.

Swami Dayananda



# 1. Het probleem van de mens

De menselijke geest is een slagveld, een toneel van voortdurend conflict. Conflicten ontstaan omdat we keuzes hebben. Een dier heeft geen conflicten. Een koe vraagt zich niet af: zal ik vegetariër zijn of niet? Haar leven wordt door instinct bepaald en daarin heeft ze geen keuze. Kiezen is het voorrecht van de mens.

Conflicten ontstaan wanneer je een keuze hebt: wat te doen, wat te vermijden. Je moet steeds opnieuw pauzeren en nadenken, want elk ogenblik sta je op een tweesprong en je kunt niet twee wegen bewandelen. Zal ik dit wel of niet doen? Zal ik handelen of afzien van handelen? Zal ik trouwen of vrijgezel blijven? Een fabrieksdirecteur overweegt: zal ik deze fabriek wel of niet bouwen? Een huisvrouw vraagt zich af: zal ik aardappels of rijst koken?

## Het fundamentele probleem

Het is een grote zegen om als mens geboren te worden, met onderscheidingsvermogen en keuzevrijheid als unieke gaven. Deze zegen is tegelijkertijd een vloek, want keuze creëert conflicten. Voor hulp bij deze conflicten wenden mensen zich vaak tot God. Een koe gaat niet naar een tempel of kerk om te bidden of om een mis bij te wonen. Ze zoekt geen hulp en bedankt God ook niet voor de zegen die ze ontvangen heeft. Mensen doen dit allemaal wel, in de hoop dat hun innerlijke kracht toeneemt. In een leven dat vol zit met problemen die keuzes vereisen, is er geen zelfbeheersing. Je vraagt iemand simpelweg “Hoe gaat het met je?” en hij vertelt je zijn complete levensverhaal. Dit wil niet zeggen dat hij de enige is die problemen heeft; anderen weten dat deze vraag slechts een formaliteit is en vertellen daarom hun verhalen niet. Iedereen heeft veel narigheid om mee om te gaan, want elke geest is een slagveld.

Een dier is enkel geïnteresseerd in voedsel en voortplanting en kan instinctief voor deze behoeften zorgdragen. Een mens heeft dezelfde behoeften, maar hij heeft een extra kenmerk dat voor zichzelf en anderen problemen creëert: een onvoorspelbare geest. 's Ochtends voelt hij zich misschien goed, maar 's avonds kan hij zich tegenovergesteld voelen. De ene dag kan hij heel vriendelijk zijn, maar de volgende dag zoekt hij ruzie, kan hij niets hebben en beschouwt hij de minste kritiek als een belediging. Het is voor hem onmogelijk om op een consequente wijze met anderen om te gaan, omdat hij steeds weer verandert. Vaak kan hij zelfs niet eens goed met zichzelf omgaan. Dit probleem van de veranderlijke geest, een geest die voortdurend in conflict is, is niet alleen een probleem van de moderne mens; het is een klassiek probleem, een fundamenteel, menselijk probleem.

Het probleem van de geest los je niet op door al je behoeften te vervullen. Zelfs als al je wensen vervuld konden worden, dan nog zou je conflicten hebben, omdat je je zou afvragen wat je vervolgens moest gaan doen. Elke nacht, in diepe slaap, kondig je in deze innerlijke strijd een wapenstilstand af, maar zodra de geest wakker is, beginnen de conflicten weer. Er blijven conflicten bestaan, zolang de geest bestaat, of hij nu droomt of wakker is.

Je kunt conflicten niet verdragen en je kunt ze ook niet oplossen door de geest tijdelijk ongevoelig te maken met drugs of andere middelen; zodra het denken begint, treden de conflicten weer op de voorgrond. Hoe moet ik dan met conflicten omgaan? Zou ik de kracht van mijn geest moeten vernietigen door mijn grip op hem te verliezen, terwijl ik hem laat zwelgen in een of andere gefantaseerde staat om aan de realiteiten van het leven te ontsnappen? Of zou ik moeten proberen om een oplossing voor dit probleem te vinden? De mens heeft hierin geen keus, als hij de controle over zijn geest wil behouden. Het probleem van conflict moet voorgoed worden opgelost.